

داستان سیاسی؛ داستان انقلاب

سیری در ادبیات داستانی سیاسی ایران و جهان

محمد حنیف

اسنامه پژوهشی

■ عنوان تحقیق: داستان سیاسی، داستان انقلاب

(سیری در ادبیات داستانی سیاسی ایران و جهان)

■ پژوهشکده: فرهنگ و مطالعات اجتماعی

■ گروه علمی: ادبیات اندیشه

■ محقق: محمد حنیف

■ ارزیابان علمی: محمد رضا سنکری، احمد شاکری

■ موضوع اصلی: ادبیات انقلاب اسلامی

■ موضوع فرعی: سیری در ادبیات داستانی سیاسی ایران و جهان

داستان سیاسی انقلاب

سیری در ادبیات داستان سیاسی ایران و جهان

محمد حنیف

ناشر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۳۰۰

قیمت: ۴۲۰۰۰ تومان

طراح جلد: سید ایمان نوری نجفی

چاپ و صحافی: الغدير

سرشناسه: حنیف، محمد، ۱۳۴۰-.

عنوان و نام پدیدآور: داستان سیاسی؛ داستان انقلاب؛ سیری در ادبیات داستانی سیاسی ایران / محمد حنیف.

مشخصات نشر: تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۷۳۵ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۸-۳۳۱-۰

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: داستان‌نویسی — تاریخ.

موضوع: داستان‌های فارسی — تاریخ و نقد.

موضوع: داستان‌نویسی.

شناسه افزوده: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ج/۳۳۵۵ PN

رده‌بندی دیویی: ۸۰۸/۳

شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۵۷۹۴۵

تقاطع بزرگراه شهید مدرس و خیابان شهید بهشتی، پلاک ۵۶

تلفن: ۸۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۸۵۰۳۳۴۱

www.poiict.ir

فهرست

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۳
فصل اول: تعامل ادبیات داستانی و سیاست.....	۱۷
۱. داستان سیاسی، تعریف، تاریخچه و مصداق.....	۱۹
۲. داستان، سیاست و وظیفه نویسندگان.....	۴۵
۳. خاستگاه رمان و رابطه آن با سیاست.....	۹۷
۴. داستان سیاسی و زیرگونه‌های آن.....	۱۱۱
۵. تاریخ سیاسی و ادبیات داستانی در ایران.....	۱۲۳
فصل دوم: ادبیات داستانی سیاسی در ایران پیش از پیدایش انقلاب اسلامی.....	۱۳۳
۱. سیر داستان‌نویسی سیاسی در سال‌های پیش از انقلاب اسلامی.....	۱۳۵
۱-۱. دوره اول: طلوع داستان سیاسی در ایران (۱۲۸۵ تا ۱۳۰۰).....	۱۳۵
۱-۱-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی.....	۱۴۵
۱-۱-۲. اولین داستان‌های سیاسی در ایران.....	۱۳۹
۱-۲. دوره دوم: تاریخ، جامعه، داستان (۱۳۰۱ تا ۱۳۲۰).....	۱۵۶
۱-۲-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی.....	۱۵۶
۱-۲-۲. تاریخ، جامعه و داستان سیاسی.....	۱۵۸
۱-۳. دوره سوم: نقد سیاست‌های گذشته (۱۳۲۱ تا ۱۳۳۲).....	۱۷۲
۱-۳-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی.....	۱۷۲

- ۱۷۶..... ۱-۳-۲. داستان سیاسی و نقد سیاست‌های گذشته
- ۱۸۷..... ۱-۴. دوره چهارم: داستان رمزی (۱۳۳۳ تا ۱۳۳۸)
- ۱۸۷..... ۱-۴-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی
- ۱۸۸..... ۱-۴-۲. داستان سیاسی و دوره داستان‌های رمزی
- ۱۹۰..... ۱-۵. دوره پنجم: تحلیل شکست (۱۳۳۹ تا ۱۳۴۲)
- ۱۹۰..... ۱-۵-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی
- ۱۹۲..... ۱-۵-۲. داستان سیاسی و دوره داستان‌هایی با مضمون تحلیل شکست
- ۱۹۹..... ۱-۶. دوره ششم: خلق آثار ماندگار (۱۳۴۳ تا ۱۳۵۵)
- ۱۹۹..... ۱-۶-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی
- ۲۰۰..... ۱-۶-۱. داستان سیاسی و دوره خلق آثار ماندگار
- ۲۲۴..... ۱-۷. دوره هفتم: چاپ کتاب‌های ممنوعه (۱۳۵۶ تا ۱۳۵۷)
- ۲۲۴..... ۱-۷-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی
- ۲۲۵..... ۱-۷-۲. داستان سیاسی و دوره چاپ کتاب‌های ممنوعه
- ۲۲۹..... ۲. جریان‌های فکری در ادبیات داستانی قبل از انقلاب
- ۲۳۷..... ۳. ویژگی‌های ادبیات داستانی قبل از انقلاب
- ۲۷۱..... ۴. طیف‌های مختلف داستان‌نویسان حرفه‌ای پیش از انقلاب
- ۲۷۳..... ۴-۱. طیف اول: سیاسی‌نویس‌های رسمی (راست‌گاران داستان‌های سیاسی)
- ۲۷۳..... ۴-۱-۱. جلال آل‌احمد
- ۲۸۷..... ۴-۱-۲. صمد بهرنگی
- ۲۹۱..... ۴-۱-۳. فریدون تنکابنی (فریدون آموزگار)
- ۲۹۵..... ۴-۱-۴. علی‌اشرف درویشیان
- ۲۹۸..... ۴-۱-۵. بزرگ علوی
- ۳۰۲..... ۴-۱-۶. احمد محمود (احمد اعطا)
- ۳۰۵..... ۴-۱-۷. منصور یاقوتی
- ۳۰۸..... ۴-۲. طیف دوم: مضامین سیاسی اجتماعی
- ۳۰۹..... ۴-۲-۱. محمود اعتمادزاده (م. ا. به‌آذین)
- ۳۱۲..... ۴-۲-۲. ایرج یزشک‌زاد (ب. آشنا)
- ۳۱۵..... ۴-۲-۳. سیمین دانشور

۴-۲-۴	محمود دولت‌آبادی	۳۱۷
۴-۲-۵	غلامحسین ساعدی (گوهرمراد)	۳۲۰
۴-۲-۶	اسماعیل فصیح	۳۲۳
۴-۲-۷	سید محمود قادری گلابدره‌ای	۳۲۶
۴-۲-۸	تقی مدرسی	۳۳۰
۴-۳	طیف سوم: تفوق هنر بر درونمایه سیاسی اجتماعی	۳۳۱
۴-۳-۱	صادق چوبک (محمدصادق چوبین)	۳۳۲
۴-۳-۲	ابراهیم گلستان	۳۳۴
۴-۳-۳	هدایت گلشیری	۳۳۵
۴-۳-۴	صادق هدایت	۳۳۷
فصل سوم: ادبیات ده‌سزنی، سیاسی در ایران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی		
۳۴۳	اسلامی	
۳۴۵	۱. سیاسی‌نویسی و انقلاب اسلامی	
۳۵۱	۲. داستان انقلاب و داستان انقلاب اسلامی	
۳۶۵	۳. خصوصیات داستان انقلاب اسلامی	
۳۶۶	۳-۱. ویژگی‌های محتوایی	
۳۷۲	۳-۲. ویژگی‌های فنی	
۳۸۱	۴. سیر داستان‌نویسی انقلاب در سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی	
۳۸۱	۴-۱. دوره اول: آرمان‌گرایی و حرف‌های نگفته (۱۳۵۷ تا ۱۳۵۹)	
۳۸۱	۴-۱-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی	
۳۸۲	۴-۱-۲. داستان سیاسی و آرمان‌گرایی و حرف‌های نگفته	
۳۹۲	۴-۲. دوره دوم: سایه جنگ بر داستان انقلاب (۱۳۶۰ تا ۱۳۶۷)	
۳۹۲	۴-۲-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی	
۳۹۳	۴-۲-۲. ادبیات سیاسی در سایه جنگ	
۴۲۷	۴-۳. دوره سوم: صداهای تازه (۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶)	
۴۲۷	۴-۳-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی	
۴۳۰	۴-۳-۲. ادبیات سیاسی و صداهای تازه	
۴۸۹	۴-۴. دوره چهارم: تنوع در ساختار و موضوع (۱۳۷۷ تا ۱۳۸۴)	

۴۸۹	۴-۴-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی.....
۴۹۰	۴-۴-۲. داستان سیاسی و تنوع در ساختار و موضوع.....
۵۲۸	۴-۵. دوره پنجم: نقد گذشته (۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲).....
۵۲۸	۴-۵-۱. مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی.....
۵۳۰	۴-۵-۲. داستان سیاسی و نقد گذشته.....
۵۹۶	۴-۶. دوره ششم: اعتدال (۱۳۹۲ تا ...).....
۵۹۶	مقدمه‌ای بر اوضاع تاریخی.....
۵۹۷	برخی آثار برگزیده دوره اعتدال.....
۵۹۹	۵. داستان انقلاب و جشنواره انقلاب.....
۶۰۷	۶. جریان‌ها، فکری در ادبیات داستانی.....
۶۰۷	بعد از ۱۳۵۷: رزم از ادب اسلامی.....
۶۱۱	۷. ویژگی‌های داستان‌نویسی سیاسی در سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی.....
۶۲۷	۸. برخی داستان‌نویسان سیاسی نویسنده بعد از پیروزی انقلاب اسلامی.....
۶۴۵	کتابنامه.....
۶۴۵	۱. کتاب‌های فارسی.....
۶۵۳	۳. منابع غیرایرانی.....
۶۵۴	۳. روزنامه‌ها و مجلات و سایت‌ها اینترنتی.....
۶۵۵	۳. گفت‌وگوها.....
۶۵۶	۴. پژوهش‌های منتشرنشده.....
۶۵۷	نمایه اشخاص.....
۶۸۳	نمایه کتاب‌ها.....
۷۱۹	تصویرها.....

پیشگفتار

رخداد بر نظیر انقلاب اسلامی ایران در جهان دین‌گریز و بلکه دین‌ستیز قرن بیستم، نشانه‌های جدی در جریان سکولاریزه‌نمودن حیات فردی و اجتماعی انسان‌ها به‌شمار می‌رود. هرچند فوری‌ترین اثر پیروزی انقلاب اسلامی تغییر نظام سیاسی بود، اما دین است که بدون پایه‌ها و مبانی فکری متقن و استوار، وقوع چنین تحولات عظیمی ناممکن بود. به عبارت دیگر، «انقلاب فکری» مقدمه و زیربنای قیام ملت ایران علیه نظام استبدادی شاهنشاهی است؛ بنابراین بدیهی بود پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی نیز این تحول فکری رو به گسترش، بستر رشد و انوفای هر چه بیشتر را طلب نماید. از آنجا که چالش‌های فکری و فرهنگی برای نظام جمهوری اسلامی از مهم‌ترین آوردگاه‌های تقابل اندیشه پویا و مولد انقلاب اسلامی با سایر اندیشه‌ها محسوب می‌شود، برنامه‌ریزی و سازمان‌خاصی نیاز دارد. در دهه اول پس از پیروزی به استقرار نظام و مقابله با توطئه جنگ سپری شد و در دهه دوم اندیشه، بیشتر در عرصه عمل و تجربه انقلابی متمرکز گردید و شهادی دفاع مقدس موفق شدند فراتر از اندیشه‌ها، راه‌هایی را گشوده و پشت‌سر گذارند که غبطه عارفان و عالمان را برمی‌انگیخت. در دهه دوم با پشت‌سر گذاشتن دفاع مقدس، دوران بازسازی کشور بر اساس آرمان‌های انقلاب اسلامی آغاز شد و در این عرصه، رویارویی فرهنگی، برجستگی خاصی یافت و امید و انتظار چالشگری فکری و فرهنگی از نیروهای متعهد و آگاه به هویت و افق آینده

ملت ایران در پرتو اسلام، بستر ساز فعالیت‌هایی سازماندهی شده در قالب مؤسسات پژوهشی گردید.

«پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی» که نهادی علمی می‌باشد، مولود چنین بستری است که از زمان تأسیس (دهم اردیبهشت ماه ۱۳۷۳) می‌کوشد با ترویج و تبیین مبانی فکری و اعتقادی انقلاب اسلامی به گونه‌ای مؤثر، چالش‌های فکری و فرهنگی در برابر انقلاب اسلامی و نظام برخاسته از آن را همچون فرصتی مغتنم مورد استفاده و بهره‌برداری قرار دهد.

این پژوهشگاه در قالب چهار پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی، نظام‌های اسلامی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی و دانشنامه‌نگاری دینی و همچنین مرکز پژوهش‌های ایران فعالیت می‌کند.

«پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی» که متشکل از پنج گروه «فرهنگ‌پژوهی»، «مطالعات انقلاب اسلامی»، «تاریخ و تمدن»، «غرب‌شناسی» و «ادبیات اندیشه» است، در راستای ساماندهی تأمل‌ها و کاوش‌ها در خصوص تحولات فرهنگی و اجتماعی می‌سازد زمینه تولید آثاری با جهت‌گیری انتقادی و بومی را در مورد مسائل و مشکلات حوزه‌های یادشده فراهم سازد.

۱. شناخت و بازپیرایی موارث مکاتب دینی اسلامی در حوزه تاریخ، تمدن، فرهنگ و هنر ایران و اسلام؛

۲. تحقیق در زمینه تحولات، مبانی و مسائل تمدن فرهنگی و هنر اسلامی ایرانی؛

۳. تحلیل و بازکاوی کاستی‌های دیرین، آسیب‌شناسی وضعیت کنونی و بررسی چشم‌انداز و چالش‌های آتی فرهنگ و تمدن اسلامی و ارائه راهکارهای شایسته برای احیا و ارتقای فرهنگ و هنر اسلامی ایرانی و تعمیق پیوند نسل امروز با آن؛

۴. بررسی و تبیین نظری پیشینه، مبانی، اهداف و فرایند تحقق انقلاب اسلامی و مطالعه و بازشناسی مسائل و موانع انقلاب و راه‌های تحکیم اصول و توسعه آرمان‌ها و ارزش‌های متعالی آن و مصون‌سازی طبقات اجتماعی در قبال

تازش فکری- فرهنگی بیگانگان؛

۵. بازشناسی ماهیت و مؤلفه‌های فکر و فرهنگ غربی و نقد و ارزیابی علمی دستاوردهای تمدن جدید، بررسی راه‌های توسعه اندیشه اسلامی و طرق اصطیاد عناصر انسانی و عقلانی فرهنگ و تمدن دیگر ملل؛

۶. نقد آثار منتشره و آرای مطرح‌شده در حوزه‌های مطالعاتی پژوهشکده.

نوشته حاضر که نتیجه تلاش علمی محقق ارجمند جناب آقای دکتر محمد حنفی در گروه ادبیات اندیشه پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی است، به موضوع ادبیات داستانی سیاسی در ایران و جهان می‌پردازد.

نویسنده این کتاب سال‌هاست در زمینه ادبیات داستانی قلم می‌زند و آثار متعددی از ایشان در حوزه ادبیات داستانی و تاریخ انقلاب منتشر شده است. ایشان همچنین جوایز ارزانی‌های بسبب خلق رمان‌ها و آثار پژوهشی خود کسب کرده است. به نظر می‌رسد جناب حاضر حاصل تجربه‌های سه دهه تبعه‌وی در حوزه ادبیات داستانی است.

در اهمیت انجام چنین تحقیقی می‌توان به آن که داستان انقلاب اسلامی، با وقوع جنگ تحمیلی به محاق رفت و ادبیات داستان معاصر، نه شاهد خلق آثاری همپای جایگاه خود گردید و نه پژوهش‌گری در این باره انجام گرفت؛ از این رو و با توجه به آنکه انقلاب اسلامی دهه‌ای بود که نه تنها منطقه خاورمیانه که تمامی جهان را متأثر ساخت و دفاع و سر نیز درواقع از تبعات آن به شمار می‌رفت، لذا انجام این پژوهش در راستای تبیین جایگاه ادبیات داستانی انقلاب اسلامی در ادبیات معاصر قلمداد می‌شود.

کتاب داستان سیاسی، داستان انقلاب اثری اکتشافی است و نویسنده بدون هیچ‌گونه پیش‌داوری، نظریه‌های مختلف درباره داستان سیاسی و داستان انقلاب را بررسی و نقد کرده و در نهایت به تعریفی جامع و بدیع درباره ویژگی‌های داستان انقلاب رسیده است. این کتاب همچنین معرف برجسته‌ترین نویسندگان داستان‌های سیاسی در ایران و جهان است.

بر خود لازم می‌دانیم از تلاش‌های علمی و ارزشمند محقق محترم، جناب

آقای دکتر محمد حنیف قدردانی و تشکر نماییم؛ همچنین از شورای علمی گروه آقایان دکتر محمدرضا سنگری، دکتر محمود بشیری، دکتر اسماعیل امینی، دکتر محمدرضا ترکی، حجت‌الاسلام علی ذوعلم، حجت‌الاسلام مهدی جهان، احمد شاکری، شهریار زرشناس، دکتر احمدرضا معتمدی، حامد رشاد، و نیز ارزیابان محترم این تحقیق، آقایان دکتر محمدرضا سنگری و احمد شاکری، که با ارائه نظرهای ارزشمند خود بر غنای این اثر افزودند، کمال سپاس و امتنان را داریم. از سازمان محترم انتشارات که در آماده‌سازی و چاپ اثر، مجدانه تلاش نمودند سپاسگزاریم. در خاتمه امیدواریم نظرها و دیدگاه‌های خوانندگان عزیز و علاقه‌مندان، ما را در اصلاح و تکمیل این اثر و تولید آثار گرانسنگ دیگر یاری رساند.

گروه ادبیات اندیشه

پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی

مقدمه

ادبیات داستانی در جنبه‌های مختلفی قابل تقسیم‌بندی است و اساس این تقسیم‌بندی می‌تواند بر مبنای نوع قالب، مخاطب، درونمایه و... باشد؛ برای نمونه، داستان بر اساس درونمایه و محتوا و به‌ویژه بر حسب تأکید بر عناصر زمان و مکان و فضاسازی، به گونه‌های مختلف همچون ادبیات داستانی روستایی و اقلیمی، ادبیات داستانی سیاسی، ادبیات داستانی اجتماعی و ادبیات داستانی تاریخی تقسیم می‌شود. هرچند هر یک از تقسیم‌بندی‌های فوق نیز می‌تواند از نظرگاه بعضی دیگر از پژوهشگران ادبی تغییر کند و اصولاً ممکن است برخی هیچ‌گونه طبقه‌بندی داستانی را نپذیرند یا حتی با پذیرش کلیات طبقه‌بندی داستان‌ها، عناصری از گونه‌های مختلف را در هر داستانی بیابند؛ اما به هر حال تقسیم‌بندی کلی ادبیات داستانی به منظور سهولت مطالعه، امری بی‌ارزش نبوده است؛ هرچند در جزئیات همواره اختلاف نظرهایی وجود دارد؛ برای نمونه، بعضی از اهالی قلم، ادبیات داستانی شهری یا جنگی و ادبیات داستانی روشنفکری یا انقلابی را وارد تقسیم‌بندی فوق می‌کنند یا گروهی، داستان جنگ یا انقلاب را گونه‌ای داستان سیاسی و اجتماعی می‌دانند که می‌تواند در دل داستان‌های سیاسی قرار بگیرد. پاره‌ای نیز بر این باورند که هر داستان سیاسی می‌تواند در عین حال اجتماعی یا اقلیمی و... نیز باشد. با این اوصاف، در این پژوهش کوشش شده است ضمن بیان دیدگاه‌های مختلف، ادبیات داستانی سیاسی و انقلابی تبیین شود؛ همچنین با نگاهی به مضمون‌های مختلف

رمان‌های سیاسی در ایران و جهان، مهم‌ترین سیاسی‌نویسان معرفی شده و نگاه‌های متفاوت به انقلاب در داستان‌های فارسی نیز بررسی و مهم‌ترین رمان‌های هر یک از نگاه‌ها معرفی گردند.

درباره اهمیت انجام چنین پژوهشی باید گفت ادبیات داستانی انقلاب اسلامی با گذشت بیش از سه دهه از پیروزی انقلاب اسلامی، نه توانسته جایگاه بایسته خود را بیابد و نه پژوهش درخوری برای تبیین آن انجام گرفته است. با توجه به اینکه داستان انقلاب و به‌خصوص داستان انقلاب اسلامی، در می‌وقتی جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، به محاق رفت و نوشتن از جنگ و دفاع هشت ساله، جای آن را گرفت، این اثر می‌تواند قدمی در راه بازشناسی و تجدید حیات ادبیات داستانی انقلاب اسلامی باشد؛ چراکه نویسنده این سطور بر این باور است که داستان‌نویسانی که چندان دل در گرو نشان دادن وجهه اسلامی انقلاب نداشتند، معمولاً به دفاع مقدس نیز پرداختند و از این‌رو داستان انقلاب - بدون نشان دادن برجسته شدن ایدئولوژی اسلامی آن - در دوران دفاع مقدس و پس از آن نیز همان‌طور به راه خود ادامه داد؛ اما داستان انقلاب اسلامی هنوز از نظر میزان حمایت و فراهم بودن زمینه نگارش جایگاه شایسته خود را نیافته است. درواقع یکی از اهداف مهم و کاربرد این تحقیق، تبیین جایگاه ادبیات داستانی انقلاب اسلامی و داستان‌نویسان انقلاب است. این امر به‌خصوص با توجه با پیشینه تحقیق کم‌شمار ادبیات انقلاب چشمگیر است. مهم‌ترین آثاری که در شناخت ادبیات داستانی سیاسی و تاریخی ادبیات داستانی انقلاب در سال‌های بعد از انقلاب در قالب کتاب منتشر شده است، از این قرارند: رمان سیاسی در ایران نوشته عبدالحمید ابوالحمد؛ درآمدی بر ادبیات داستانی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، اثر فریدون اکبری شلدره‌ای؛ ادبیات داستانی ایران، پس از انقلاب، نوشته محمدرضا سرشار؛ روزنگاشت‌هایی درباره ادبیات داستانی پس از انقلاب؛ بیست و پنج نوشتار درباره ادبیات داستانی اثر محمدرضا سرشار و منظری از ادبیات داستانی پس از انقلاب از محمدرضا سرشار.

این پژوهش فرضیه‌ای نداشته و اساس آن مبنی بر اکتشاف بوده است؛ همچنین شیوه پژوهش بر روش کتابخانه‌ای و مصاحبه مبتنی بوده است. فصل اول آن به تعامل ادبیات داستانی و سیاست اختصاص یافته است. در فصل دوم سیر تحول ادبیات داستانی سیاسی در سال‌های پیش از انقلاب اسلامی بررسی شده است و در فصل سوم نیز وضعیت ادبیات داستانی سیاسی در سال‌های پس از انقلاب اسلامی کاوش شده است.

آنچه این اثر را در مقایسه با آثار مشابه متمایز می‌کند، چند نوآوری است: در این پژوهش، داستان سیاسی، تعریف، تاریخچه و سیر بررسی آکادمیک آن ارائه شده. همچنین نسبت آن با داستان انقلاب بررسی شده است.

○ گونه‌بندی و زیرگونه‌های داستان انقلاب و داستان سیاسی ارائه شده است.

○ آرا و نظرهای صاحب‌نظران به یاری درباره داستان انقلاب، داستان مذهبی و داستان انقلاب اسلامی، ویژگی‌ها و مصادیق آن بررسی شده است.

○ با ذکر مشهورترین رمان‌هایی که در جهان، ویژه در دنیای غرب (اروپا و آمریکا) به سبب مسائل سیاسی و اجتماعی به انتشار آنها مخالفت شده، واقعیت‌های مربوط به دنیای کتاب و انشور در غرب نشان داده شده است.

○ با استفاده از آخرین آثار منتشرشده در حوزه ادبیات داستانی، مباحث تئوریک در این زمینه، کمبودها و نواقص کتاب‌های مشابه - نه در تاریخ‌های گذشته منتشر شده‌اند و به طور طبیعی به آثار اخیر اشاره نکرده‌اند - رفع شده است.

○ کوشش نگارنده ضمن جمع‌بندی و نتیجه‌گیری در هر بخش، توجه به نظرهای مختلف و گاه متضاد درباره ادبیات داستانی انقلاب بوده است.

با امید به اینکه پژوهندگان دیگر، این راه‌کمره‌رو را ادامه داده، نواقص و معایب را برای رفع و اصلاح گوشزد نمایند.

تقدیر و تشکر

وظیفه خود می‌دانم از سرکار خانم دکتر طاهره رضایی (استادیار گروه ادبیات انگلیسی دانشگاه علامه طباطبائی) به دلیل ترجمه منابع غیرایرانی تشکر کنم. همچنین از صاحب نظرانی که بزرگوارانه گفت‌وگو با نگارنده را پذیرفتند: آقایان دکتر عباس پژمان، مهدی جهان، حسن خادم، استاد عبدالعلی دستغیب، دکتر محمدرضا سنگری و سید محمود قادری گلابدره‌ایی.

همچنین سرکار خانم مرجان بازرگانی و آقایان حجت‌الاسلام والمسلمین علی ذبیحی، حامد رشاد، دکتر محمدرضا سنگری، احمد شاکری، دکتر علی عنایان و غلامرضا محمدی مهر نیز با تذکرها و پیشنهادهای عالمانه خویش بر غنای این اثر مرودند.
خدايشان را و يادش باد.

محمد حنیف